

NEŠTO O ROLAMA

Kada su jednom prilikom zapitali dr. Heintza, koja je po njegovom mišljenju najbolja udičarska rola, on je nakon kratkog razmišljanja odgovorio: »Ona s kojom je njen vlasnik zadovoljan«.

I zaista, teško da bi se našao čovjek, koji bi mogao za neku rolu reći da je bolja od druge, jer svaka rola (pa i ona najstarija Nottingham drvena rola sa velikim promjerom) imade neke svoje osobine zbog kojih je njen vlasnik, ako je s njom zadovoljan, drži najboljom. Amerikanci, ma da su inače prvi u svemu, što treba da bude praktično, ne izrađuju stacionarne role, nego samo obične rotacione i multiplikatore. Doduše to su multiplikatori koji predstavljaju u svakom pogledu malo tehničko remek djelo, ali su to ipak samo rotacione role, koje nikada ne mogu dati sve ono što daje stacionarna rola.

Prije nego što pređem na detaljnije opisivanje »SILENT« role, htio bih govoriti o prednostima stacionarnih rola pred rotacionim. Rotacione role zovu se sve one role, kod kojih se osovinu, na koju je uzica namotana, prilikom izbacivanja okreće (rotira). U tome su obične rotacione role jednake multiplicirajućim, jer ove potonje imaju samo zupčanike radi prenosa kod namatanja (a najnovije i »slobodni hod« kod izbacivanja vrpce). Kod tih rotirajućih rola djeluju dvije fizičke sile, koje rotirajućim rolama nikada ne će moći omogućiti onaj domet, koji imaju stacionarne role. Jedna sila je »sila trenja«, koju mora savladati osovinu prilikom okretanja (pa i ona sa kugličnim ležajem), a druga sila je »momenat tromosti«, koji je kod svih rotacionih rola osobito jak, jer uzica leži na periferiji rotirajućeg dijela role. (»Momenat tromosti« jedne materijalne točke je njena masa pomnožena s kvadratom njezine udaljenosti od točke rotiranja).

Stacionarna rola, kod izbacivanja uzice, stoji, zbog čega se te role i zovu »stacionarnim«, pa s bubnja, na kojem je uzica namotana, uzica izlazi slobodno odmatajući se sama. Nije dakle potrebno savladavati neko trenje rotirajuće osovine ili momenta tromosti. Svakako, da i ovdje postoji sila trenja (trenje uzice u prolazu kroz ušice za vođenje na samom štapu, kao i trenje zračnog otpora), no to je toliko minimalno, da pri upotrebi kod udičarenja skoro i ne dolazi u obzir, jer stacionarne role rotiraju tek nakon izvršenog bacanja iz dometa, prilikom namatanja uzice.

»SILENT« — Weitwurfrolle (Silent rola za daleki domet) predstavlja stacionarnu rolu, na kojoj su učinjene mnoge preinake i nova rješenja u gradnji stacionarnih rola. Na prvi pogled izgledalo bi, da su naprijed spomenuti daleki dometi sa tom rolom jedino rezultat forme bubnja za namatanje uzice, kada ta uzica slobodno i sama silazi prilikom bacanja. No ma da je zaista taj bubanj svoj oblik posve prilagodio nesmetanom od-

matanju uzice do zadnjeg metra, ipak nije samo on zaslužan, da uzica tako lako i nesmetano silazi. Ako malo promislimo, moramo zaključiti, da se samo ono može lako odmotati, što je pažljivo namotano pa svakako da i hvatač uzice (pick-up, Schnurfänger) mora biti konstruiran ne samo u tom smislu, da uzicu na bubanj namata, nego da je pažljivo i naročito savjesno namata. Taj zadatak hvatač uzice na »Silent-rolu« zaista odlično rješava. Imade i drugih faktora, koji utiču na tako odličan rad ove role pa je najbolje i najjednostavnije, da tu rolu tehnički opišemo.

»Silent«-rola imade težinu od 320 grama. Bubanj naročite konstrukcije toliko je prostran, da dozvoljava namatanje 100 metara perlon-uzice u debljini od 0,50 mm, koja se debljina uzice na toj roli upotrebljava bez ikakvih smetnji, dakle bez stvaranja »perike« (pletence). Hvatač uzice (pick-up) naročito je konstruiran i prilikom izbacivanja uzice ne postavlja se prema vani nego prema dolje. Zbog toga je njegovo zahvatanje uzice kod namatanja trenutačno, a uslijed svog oblika namata uzicu naročito pažljivo i ukršteno. Hvatač je oklopljen (pancerovan), tako da se ne troši na mjestu, na kojem hvata uzicu. Zupčanici za prenos kod namatanja rađeni su u formi vijka, iz čelika i bronze, zbog čega im je hod posve nečujan. To je i dalo roli ime »Silent«. Sam prenos na zupčanicima je toliko, da se jednim okretajem ručice namota 60 cm uzice. Rola se kod namatanja uzice okreće na kugličastom ležaju pa zato namatanje ostaje nepromijenjeno lagano, što opet utječe i na veliku trajnost i izdržljivost role. Radi udobnosti kod transporta, rola imade ručku, koja se može okrenuti prema unutra.

»Silent«-rola imade još nešto naročita: kočnicu za protivni smjer okretanja (nešto kao torpedo-kočnica na biciklu). To omogućuje, da se ručka za okretanje na toj roli može u svako vrijeme ispustiti pa da se tako druga ruka oslobodi za držanje mreže, kod izvlačenja ribe na kopno i t. d. To ne znači, da se ručka ne može i natrag okretati. Ako je to baš potrebno, ručka se za 1—2 milimetra izvuče iz svog ležaja pa se bez ikakvih poteškoća može okretati i u protivnom smjeru. Tu bi trebalo još dodati, da rola imade i meku kočnicu, koja se vrlo lako udešava navijanjem zvjezdane matice nad bubnjem. Uslijed toga, što se ručka za namatanje može u svako doba ispustiti iz ruke, može se tom slobodnom lijevom rukom i meka kočnica u svako vrijeme stegnuti ili popustiti, kako to već zahtijeva situacija — ili temperamenat ribe kod drilanja.

To bi, eto, bile uglavnom odlike »Silent« role za daleki domet, ali sigurno je da neke druge role opet imaju svoje konstrukcione prednosti, zbog kojih ih njihovi vlasnici smatraju najboljim.

S. Jagodić.